

MARTIE 1989

EDITATE ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

PRIMĂVARA IMENSELOR OGOARE ÎNFRĂȚITE

Trecuseră doar 4 ani de când războiul își purtase tăvălugul morții, de-a lungul și de-a latul țării. Dar, în pofida războiului și a secetei, anii accia fuseseră încărcăți de iureșul unor înnoiri radicale și durabile, generate de victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și anti-imperialistă. Participând, cu toate forțele sale militare și economice, alături de trupele sovietice și ale Națiunilor Aliate, România contribuise la scurtarea cu peste 200 de zile a războiului, la anularea odiosului dictat de la Viena, la eliberarea deplină a propriului ei teritoriu, a Ungariei, Cehoslovaciei și-a unei părți din Austria. Sub conducerea P.C.R., forțele revoluționare, democratice și progresiste dădeau bătălia pentru refacerea economiei distruse de război, de jaful hitlorist și al monopolurilor străine. Instaurarea guvernului democratic muncitoresc-țărănesc din 6 martie 1945 permise trecerea la realizarea unor importante reforme economice și sociale în industrie, agricultură și alte sectoare. Conferința Națională a P.C.R. din noiembrie 1945 pusese în centrul preocupărilor prioritare dezvoltarea pe baze democratice a țării și trecerea la înfăptuirea industrializării, ca o cerință vitală pentru progresul general al patriei. Reforma agrară din martie 1945, victoria forțelor democratice în alegerile parlamentare din noiembrie 1946, etatizarea Băncii Naționale și înfăptuirea reformei monetare, înlăturarea treptată a partidului și grupărilor burgheze din viața politică, apoi a monarhiei și proclamarea Republicii, refacerea unității politice, ideologice și organizatorice a clasei muncitoare, prin crearea, în februarie 1948, a partidului unic al clasei muncitoare, asiguraseră condiții pentru trecerea la dezvoltarea pe baze socialiste a întregii vieți economico-sociale, la construirea socialismului. Ca urmare, la 11 iunie 1948 au fost naționalizate 8.894 de întreprinderi industriale, miniere, bancare, de asigurări și transporturi etc., lichidându-se astfel puterea economică a burgheziei și creându-se sectorul socialist, cu rol conducător în economia națională.

În acest context istoric, la Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 martie 1949 a fost elaborat și adoptat programul transformării socialiste a agriculturii. În conformitate cu acest program, cooperativizarea se făcea sub conducerea clasei muncitoare în frunte cu P.C.R., având drept scop: întărirea și consolidarea continuă a alianței muncitorești-țărănești, unirea de bună voie a țăranilor în cooperativele agricole de producție pe baza respectării liberului consimțământ și a cointeresării materiale, făurirea treptată a bazei tehnico-materiale a agriculturii socialiste, sprijinirea de către stat a cooperativelor agricole de producție cu credite, semințe de soi, cadre de specialitate — proces stimulat de afirmarea și dezvoltarea industriei socialiste, a unităților agricole de stat, a stațiilor de mașini agricole, a instituțiilor de credit, a comerțului de stat, a transporturilor socialiste etc.

„Din primăvara aceea și pînă astăzi au trecut patru decenii. Imensele ogoare înfrățite și-au rostuit însemnele bogate în împliniri istorice fundamentale. S-a lichidat exploatarea omului de către om într-un sector în care, atunci, la început de drum, cu patru decenii în urmă, țărănimia, în cea mai mare parte săracă și analfabetă, reprezenta aproape 80 la sută din toată populația, fiind clasa socială „cea mai numeroasă și cea mai importantă a societății”. Oare în care alta, din toate limbile pămîntului, cuvîntul latinesc terra a dat și țară și țăran, clasa, pe care luceafărul poeziei românești, Eminescu, o aprecia, cu incontestabil temei și justificată mîndrie: „cea mai pozitivă din toate, cea mai conservatoare în limbă, port, obiceiuri, purtătorul istoriei unui popor, mînia în înțelesul cel mai adevărat al cuvîntului!”.

Distrugerea haturilor — simbolizînd parca o imensitate de șerpi veninoși ai lumii rurale, ce despărțeau puzderiile de ogoare individuale, ce mențineau și întrețineau focare de egoism, de ură și de luptă fratricidă — a însemnat drumul — extrem de dificil și de complex, dar cel mai cetezător și mai justificat în fața viitorului — de la acel sat al săracilor și bogașilor la acel sat în care oamenii își propun „a trăi și munci egali, așa cum ne-am născut”, fiindcă „pămîntul nu este al nimănui, roadele lui aparțin tuturor” și fiindcă „nu există decît un singur soare pe pămînt, și un singur aer pentru toți!”.

Scruțind acea primăvară cu ochii minții și-ai sufletului, înțelegem cooperativizarea ca o uriașă fereastră spre inima și fericirea omului, ca una dintre fundamentalele înnoiri în modul de viață și de muncă, în nivelul de civilizație și de cultură al țărănimii, care, astăzi, în condițiile diminuării sale numerice (ca rod al impetuozității industrializării) la numai 23 la sută din populație, realizează producții agricole de peste 9 ori mai mari decît atunci, la început de drum, adică 30 de milioane tone. Să înțelegem totodată, că, „trecerea micii producții țărănești, cu posibilitățile sale limitate, la marea producție socialistă a reprezentat — așa cum în mod magistral o relevă secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — o profundă revoluție în viața satului, în relațiile de producție din agricultură, creînd condiții favorabile pentru progresul rapid al acestei ramuri esențiale a economiei naționale”.

M. J.

Președintele țării

In gînd și-n faptă, în cuget și simțire,
In tot ce are România drept,
In viitorul dinspre amintire
Și întru sceptrul mare și-nțelept!

Să risipim din dragoste o parte
Să facem libertatea să existe
Aceasta-nseamnă-a sta dinspre
Și a veghea în zări socialiste,

Aceasta-nseamnă-a sta în mindra țară
Și-a fi sămînța gîndului fierbinte,
Conducător de vatră legendară,
Cîtor al împlinirii comuniste!

Mihai MARCIUC

Permanențe

Un mărtișor poetic peste ani, de la Traian Chelariu

Profesor, filozof, eseist, critic literar, nuvelist și dramaturg de prestanță, Traian Chelariu a contribuit, cu exemplară consecvență, mai ales la dezvoltarea poeziei românești contemporane. Cu precădere în deceniile 4 și 5, ale secolului nostru, numele său s-a bucurat de notorietate, volumele de versuri impunându-l ca pe un poet cu autentică vocație. Era sincer convins de menirea profundă a creației și a artistului în lume: „Destinul lingvistic al poeziei este să sporească și să mlădieze tezaurul expresiv al graiurilor. O limbă fără poezii sărăcește, se anchi-lozează, devine stearsă, urîță și moare de senilitate prea timpurie” — afirma el.

Foarte talentat și cu o frumoasă cultură literară — cum îl considera Al. Philippide, literatul bucovinean este înregistrat de G. Călinescu, în a sa celebră Istorie a literaturii române, ca fiind mai limpede și mai autentic decît mulți poeți din generația lui. De altfel și Tudor Arghezi aprecia că pana de scriitor a lui Traian Chelariu s-a dovedit a fi a unui talent adevărat. Opinii deosebit de favorabile și-au exprimat, de-a lungul vremii, față de opera filosofului literat, Lucian Blaga, Tudor Vianu, Eugen Barbu, Ov. S. Crohmălniceanu sau Mircea Eliade.

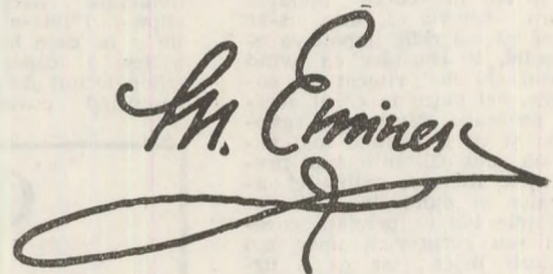
Din păcate însă Traian Chelariu nu a avut bucuria de a-și vedea tipărite toate lucrările, bună parte din ele apărînd mult după dispariția prematură a autorului. Este și cazul celor două poezii, recent descoperite în Colecția „Manuscrise” a Arhivelor Statului Iași,

autograf

Prin nopți tăcute

Prin nopți tăcute,
Prin luncle mute,
Prin vîntul iute,
Aud un glas;
Din nor ce trece,
Din luna rece,
Din visuri sece,
Văd un obraz.

Lumea senină,
Luna cea plină
Și marea lină
Icoană-i sunt;
Ochiu-mi o cată
În lumea lată,
Cu mintea beată
Eu plîng și cînt.

nr. 2651, care sînt, acum, pîntru înția dată tipărite. Lămurire și Cerb și ciută — poezii scrise, evident, pentru a fi oferite celei dragi de 1 martie — au fost reunite în paginile unei cărți de 14 pagini, operă de artizan a autorului însuși. Dedicată Ecaterinei Chelariu, soție iubită, versurile gingașe, vioaie și optimiste, în prima poezie, ușor nostalgice în cea de-a doua, par să fi fost menite a rămîne doar în această „ediție” unicat, caligrafiată atent de chiar mîna poe-

tului. De altfel, acesta se confesează, într-un fel, la pagina 14, prin caseta tehnică sul-generis, care se constituie de fapt într-o dedicație, al cărei text îl reproducem integral:

„Responsabil de carte, tehnoredactor și corector: AUTORUL — Dat la cules: 1 martie 1960. Bun de tipar: 1 martie 1960. Tiraj 1 exemplar. Hirtie obicnuită. Format în-timplător. Coli de tipar: 1.

(continuare în pag. IV)

Dan JUMARĂ

Desen
de
Costin
NEAMȚU

A PRIVI

Așa a fost ea...

Era un început de iunie cald, cu irizări de topaz. Plecase Terpsihora, dansatoarea primăverii, lăsînd prin livezi și păduri un verde sănătos și însemnul belșugului viitor. Am adăstat mai bine de o oră sub zidurile cetății mușatinilor, depănînd istoria de dincolo de Petru Mușat, cel care a pus temelii Cetății. De departe se auzea Balada aceluia care a spus într-o memorabilă zi la Putna: „Tată, am cîntat pentru Dacia întreagă!” Răscolit curmva de sunetele armonioase ale Baladei, poetul Traian Chelariu, cu care eram, căuta o divagare de la moment și, luînd o cireasă cîrnoasă, din farfuriuara așezată între noi, privindu-ne ghiduş, spuse:

— Mai totdeauna cireșele îmi amintesc de Arghezi. Ne amuză măruntetele întimplări din viață, care ne fac să mai uităm din ce a fost păcat. În primii ani de după război Arghezi locuiea la Mărtișor. La intrarea în curtea lui, te întimpla un rînd de cireși. Urma apoi vița de vie, de care o îngrijea cu mare interes...

Cînd soarele, la capăt de mai și început de iunie, împlinea rodul cireșilor, parte din rod era vindut oltenilor, iar restul... La poartă era o masă. Sub ea era un coș plin cu fructe, iar pe masă grămăjoare de cireșe pe care poetul „Cuvintelor potrivite” le vindea copiilor din cartier. Într-o zi, vine Maria Tănase la soția poetului, cu trufandale din grădina de zarzavat a mamei ei. Cînd a văzut masa plină cu cireșele atrăgătoare și gloata de copii pofcioși de la poartă, a zîmbit în sine ei, s-a dus în casă, a revenit imediat, spunîndu-i lui Arghezi că-i invitat urgent de doamna lui și s-o lase pe ea cu vînzarea cireșelor. Cu pas lent, Arghezi o luă spre casă. Ce-a făcut Maria? A numărat grămăjoarele, a pus coșul pe masă, a umplut copiii poalele cămășilor cu cireșe, a socotit, a scos banii din poșetă, i-a pus pe masă. Intre timp, venisem și eu acolo. Cînd a revenit, Arghezi s-a minunat și a exclamat: „Ce vrăjitoare ești, Maria!”.

Dar, că veni vorba despre Maria Tănase, să vă mai spun una. Venind ea dinspre Gara de Nord, văzu un grup de recruți. Unii cîntau, alții oftău... Maria i-a adunat în jurul ei, i-a numărat, a intrat în restaurantul în care ea era solistă și a oferit fiecăruia cîte o friptură și o sticlă de

bere. Pentru ca gestul ei să fie complet, le-a dat și cîte un pachet de țigări urîndu-le drum bun și cătănie ușoară... Așa a fost Maria!...

Glasul povestitorului era tremurat. Îl priveam cu emoție. Înțelegînd că i-am ghicit starea sufletească, eruditul nostru prieten și-aprins o făclie șăgalnică în ochii aburiți, privi spre o frumoasă țărănuță gătită în costumul străbun al Țării de Sus și arătîndu-ne-o, spuse:

— Tot cu Maria Tănase... Eram la Arghezi... Ea venise în vizită la doamna Paraschiva. Apare Iona, fata din casă, rugînd stăpîna să-i dea un strai mai frumos, să meargă la horă cu Ion, iubitul ei. Maria Tănase o luă pe Iona de mîna, trecu în camera vecină, se desbrăcă de fustă înflorată și bluza de inoșor și o îmbrăcă pe Iona, care, privindu-se în oglindă, se crezu o Cosinziană. Apoi o rugă pe doamna Arghezi să-i împrumute ceva de îmbrăcat, că „ce-i pe Iona îi este dar...”. Așa a fost ea...

Momente de tăcere. Traian Chelariu înghină visător: „Îl mai cînti sau doar visez, Că-l aud și mă-ntristez, Că-l aud de nu știu cînd, Răscolindu-mi dor și gînd...”

(„Cîntețul” — manuscris)
Iolanda FILIPESCU

Apare tot mai clară, chiar și pentru ochiul cititorului neprofesionalizat, instituirea în literatură noastră de după 1980, a unui cimp poetic nou, în spațiul căruiua un câmp personalității lirice net diferențiate atit față de generația anterioară, cit și între ele. Cum nu dispun de argumente și repere care să mă conducă la concluzia că de la respectiva dată (aproximativ) și pînă acum acesți poeți s-au constituit definitiv în „promoție” literară și că, între timp, o alta („90”) și-ar fi anunțat prezența, rămîn la ideea învechită că în deceniul al optulea (nu al nouălea) demarează în literatura noastră o generație proaspătă care, în momentul de față, se află în plin proces de îmbogățire, autoedificare și chiar de limpezire. De aici, evidența existenței noului cimp poetic. Revenind la poezii afirmate în acest răsımpt, cred că deosebirile dintre ei sînt mai puțin importante decit factorii care îi așează sub aceleași zodii. Abia în al doilea rînd mă gîndesc la dominantele ce țin de poetică și retorică, deși ele există și, pe ansamblu, conduc nu către postulatele textualismului, ci către descăușările dificile ale barocului; nu le am în vedere înaintea altora pentru că, deși s-ar părea că mă ridic împotriva evidenței, le consider ca avînd gradul cel mai ridicat de entropie, cel puțin în cazul acestei generații. Mult mai rezistente și cu o acțiune mai generală sînt filiațiile sau preferențele literare, opțiunile ontologice și axiologice cu consecințele lor în privința cuceririi sau recuceririi unor noi teritorii lirice; iar ca o urmare necesară a acestora, primirea sau dobîndirea unor libertăți (indeobște considerate ca firești ori nerecunoscute ca atare) și asumarea sau refuzul unor limitări. Laolaltă, toate, imprimă generației direcție și timbru caracteristice, afinități subtile, preferință pentru sisteme metaforice și simbolice comunicante.

Am în față volumele a doi poeți aparținători acestui cimp poetic: Ion Cristofor de la Cluj și Daniel Corbu de la Tîrgu Neamț. Ele, așezate alături, pot spune multe, nu atît despre asemănările și deosebirile dintre autori, care, în fond, nu contează nici măcar din perspectiva apartenenței la aceeași generație, ci despre arhitectura comunicării în interiorul unei asemenea entități literare și, firește, despre pregnanța vocii lirice a fiecăruia.

Cina pe mare¹⁾ a lui Ion Cristofor pare a recunoaște un singur model: Odysseas Elytis — marele grec care nu și-a epuizat încă efectul fascinator asupra multora dintre poeții acestei generații. Nu e vorba (în cazul lui I. C.) numai de un motto; modul său specific de a se împărtași din Elytis e mai complex și mai subtil: în numeroase poeme marea este fundal sau suport simbolic al comunicării lirice, marea mediteraneană îndulcind febrele unor trăiri aspre, dacă nu tragice, spîrgînd zidurile unei singurări consimțite. Amploarea orizontului marin impune o anumită ținută contemplativă, de o liniste atică, detașare doar aparentă de contingent, pentru că, în spatele ei, eul liric este supus tuturor torsionilor hărăzite omului modern. Versul lui I. C. e frazare calmă a unei existențe tulburate de seismele descoperirii sensurilor condiției artistului și ale existenței; val înalt și solemn, învins de stînci și de nisipul anonim al unei plaje: „Stai în amurg cu mania ta de nisip / pe un scaun de fier frosit /.../ ascultînd valurile declamînd în grecește / messa de seară a umbrelor / vecernia mărilor îndepărtate. Foseșc în valuri țicurile inutile / ale vieții tale / un cor de sirene își sună-n apus /

intunecatele castaniete”. Melosul imnic al unora dintre poeme aduce rezonanță din *To Axion Esti*, dar nu imnuri sînt ele, ci opusul axionului — vocea martirului, contestație, întunecarea unei lumi care a pierdut puritatea și armonia primordială, veacul alunecînd inexorabil dinspre eden spre infern, căci „se apropie, vai, zăpezile veșnice ale crei atomice” și „un adevăr cumplit se ascunde în gîșua porumbelului / aducînd ramura de măsline”. Id. est: și negarea este o cale a asimilării.

Cina pe mare prefigurează, pe o scenă în balans neîntreput, simbolul unui poet — Odiseu rătăcind pe mările sumbre ale lumii în declin, într-un amurg perpetuu, apăsător de coarțele norilor, ascultînd cîntecul unor sirene care nu există decît în urechea lui, într-o solitudine fără fisuri oficiînd ritualul cînei — gestul purificator al creației: „...mîna ta purtată pe pagină / de furia mării /.../ Ora de sfîșiere / prin pașiștile fulgerului / cu vulturii cu ingerii /.../ sub potopul în care cuvintele / sînt corbii netrebnici în căutare de hoituri / și cînd poemul e doar un umil porumbel cenușiu / vestind mauritorilor piscurile nimicului / paradourile de-o clipă /.../ într-o noapte de iulie / în care bastiilele norilor plutesc / acoperind exilul aștrilor locuiți de tăcerile tale / ce-aprind cuvintele-adunate /

Cina poeților tineri

la frugala ultimă poate / cină pe mare”. Acesta este aversul medaliei. Pe revers — Noe — navigator fără azimut pe o arcă pustie —, ipostază, și el, a poetului purtînd „pe obraz proaspătă încă / urma lăsată de cravașa himerelor”, rătăcind „sub noorii ca sfincești tăcuți” către „Discurile nimicului”.

O calitate a textelor lui Ion Cristofor este coerența sistemului de comunicare poetică la nivel de metalimbaj. Se vehiculează un cuantum riguros calculat de semne majore, fiecărui revenindu-i sarcini conotative convergente; mizele lirice mari sînt repartizate pe un număr restrîns de vechi toposuri, revalorizate și repotențate estetic: călătoria într-un labirint care nu se lasă cartografiat, cina pe mare, iminența diluviului, crucificarea, momentul eshatologic și alte cîteva. În interiorul lor acționează un aparat metaforic nu excesiv de bogat, dar cu o mare capacitate de a produce sensuri: himera, ingerul, frunza, vîntul, norul, fulgerul, nisipul, cristalul, privighetoarea, vulturul, minotaurul, leul, trandafirul, grădinile suspendate, izvorul — toate funcționînd în interiorul unui sistem combinatoriu convergent, bine reglat, capabil să emită sensuri noi prin schimbarea perspectivei sau a contextului simbolizant. Astfel că volumul dobîndeste o rară unitate în pluralitate, dezvoltată și de pendularea continuă între real și imaginar, mitic și actual, domestic și cosmic, clipă și eternitate; dilatarea și transgresările timpului și spațiului, de asemenea.

Simburele cărții sale, cuvîntul, în jurul căruiua, în viziunea autorului, se rotunjește fructul poemului. Intenția lui Ion Cristofor, mai degrabă țelul demersului său liric, este de a descifra complexul de relații dintre poet și cuvînt, dintre acesta și poem, dintre poem și lume, dintre poezie și existență; altfel zis, obiectul volumului (de

o remarcabilă unitate) este însăși poezia. Intenție ambițioasă, probînd maturitatea gîndirii și a mijloacelor și implință, desigur, în mod deliberat, nu atît în idee, cit în metaforă: „În miezul trandafirului / domnește întunericul / sau spaima. / Grea e povara lui / Tu, poezie / plîne a iluziei / și înima ca un copil infometat / după gratiile coastelor / nervii întinși ca frînghia cățărătorului / surzînd deasupra prăpastiei / luminat de sorii abisului”.

Cina pe mare cucerește și prin decizia, rigoarea cu care acreditează o viziune modernă asupra poeziei, dar și prin sobrietatea cu care refuză ispitele succesului facil.

Plimbarea prin flăcări²⁾ a lui Daniel Corbu se deschide tot cu un motto din Odysseas Elytis („o nimica toată mi-am dorit / și pedepsit am fost cu prea multul”), dar versurile alese anunță un cu totul alt temperament liric. În locul contemplării detașate practicate de colegul de generație, a distanțării lui de lume și de sine ne întîmpină, încă din primele texte, un eu liric hiperactiv, dispus oricînd să răspundă contondenței lumii cu agresivitatea interogației frontale („M-am născut în anotimpul friguros al întrebărilor”), cu de-mascrea fără prejudecăți a cruzimii, fătărniciei, lasității frumos boite și, mai ales, prin afirmarea răsăpăcată, fără modestie,

de intrarea în scenă / a cabotinelor / și cel care va da în curînd socoteală de moartea fluturului de lampă / pregătesc în tăcere cruciada metaforelor / cîndva aveam o iubită hirsută pentru ea aș fi cucerit / o Sahară acum / îmi incurajez visul pe cont propriu / și vorbesc vorbesc cu acea parte din mine / care mă cîștigă zilnic la licitație / și vorbesc vorbesc vorbesc / afundîndu-mă în oglinzi ca-n Marile Tomuri”.

De fapt, nu lipsește nici modelul mitic, numai că angajat colateral în ipostazierea poetului; *Cina de taină* („...stau singur la cina de taină / și totuși cineva mă va vinde”), jucînd, la Daniel Corbu, rolul Cînei pe mare, proiecția mitică a artistului se încarcă de semnificații cristice: frumosul se justifică prin puterea lui purificatoare, poetul este un crucificat în perpetuitate, fiecare poem este o răstîgnire: „vino tu dimineață înmirezmată — spun — vino tu / și mîngie rînille celui înșingurat cu grădinile suspendate în suflet / iată peste tot învingătorii s-au amestecat cu învinșii / glorioșii străbat străzi glorioase / cineva poartă în palme loc pentru cuie”. Dincolo de mari izbînzii iconoclaste spontane, mai mult declarative („De cînd mă știu am locuit în clipe gata să explodeze”), poezia lui Daniel Corbu dezvoltă un filon moralist: „întotdeauna este salvat un Barnabas / și întotdeauna cineva își oferă palmele pentru cuie / există negustori de cuvinte există / negustori de nimic”. Autoritatea lui Socrate e înlocuită de cea a lui Spinoza.

Merită reținut că o parte din metaforele-cheie cu care lucrează Ion Cristofor se întîlnesc și în poezia lui D. C.: himera, ingerul, frunza, vîntul, fulgerul, privighetoarea, minotaurul, trandafirul, grădinile suspendate, alături de cele care îi aparțin în exclusivitate; să fie, oare, un semn al apartenenței la aceeași generație? În tot cazul nu este vorba nici de interferență. Tot ce putem spune este că „la D.C. ele se întregesc unii cu totul alt sistem referențial. Poetul le inculcă o conotație stabilă, precisă, în măsura în care se poate spune așa ceva despre metaforă, cu repercesiuni asupra construcției (mai fermă, mai puțin protică) a poemelor.

De altfel, pentru el, poezia nu este „plîne a iluziei”, ci un mod de a lua în posesie lumea („mai întîi să vezi ce poți stăpîni”). Și, înainte de toate (sau prin aceasta), un demers pentru aflarea adevărului. Poetul cultivă, în această chestiune, un scepticism pozitiv dezvoltat între două constatări: „adevărul e peste tot și cuvintele lui nu se alătură” și „e tirziu și adevărul se ascunde între cuvinte”, dar între ele își găsește loc această admirabilă profesie de credință: „aceasta e lumea de-afară — aceasta e / lumea din cuvînt / totuna / poate ce voi scrie azi mine va șterge furtuna / dar trebuie să existăm în numele adevărului / acum cit mai sîntem amantii luminii / cit ni se lasă un timp de izbîndă”.

Poezia lui Daniel Corbu emană o energie tînără și o forță poetică la care retorismul (pe care i-l reproșez) nu are ce adăuga. Ele îi dau puterea de a se plimba prin flăcări cu pasul de gard și cu durerea pe buze, să treacă prin „zidul orb zid rece și analfabet oază de ocrotit rătăciții”. Iată o libertate atroce, posibilă doar în poezie.

Mihail IORDACHE

¹⁾ Ion Cristofor, *Cina pe mare*, Ed. Dacla, 1988

²⁾ Daniel Corbu, *Plimbarea prin flăcări*, Ed. Cartea Românească, 1988.

GEORGE DAMIAN

În ultima vreme...

În ultima vreme despre vîntorul de fluturi Se spun numai lucruri bizare
Do pîldă printre altele
Că-n coliba lui de vînătoare
De cîteva nopți au fost văzute intrînd înaltele
Femei cu trup de răcoare
Și care-n zori s-ar prefacă-n izvoare.
Ori, și asta-i o adevărată minciună,
Că-n nopți fără lună
L-ar mai vizita în taină
Un cerb rămuos și înalt
Cu trup de pămînt și coarnele
În cerul celălalt
O, și mai sunt fecioarele, fecioarele
Ce vin cîntînd pe caii lor de fum...
Pădurile atuncea se aprind pe rînd
Iar arborii cu brațele întinse se aud plîngînd
Se năpustesc din scorburi
Și se ivesc din flori
Toți fluturii cei răi și vorbitori
Roind pe cerul nalt și luminat
Iar eu vă întreb acum
Ce-o fi din toate acestea oare-adevărat ?

Visul poetului...

Iscoadele domnești vouă să aflu
Ce se ascunde-n sufletul poetului dă fluturi vînător
Să știe căru-i idol se închină
Cînd sete-i este și cînd îi este dor
Viclene pe furis cu mii de-antene
Și ochii care-l pindeau bănuitor
Do veghe sînd la nopțile lui albe
Doar vor afla ceea osînditor...
Trecu un an trecu apoi și altul
Poetul trist trecea și el ca o lumină
Antenelo atuncea iscoadeau înaltul
Semnalizînd prin recea lor retină
Și s-a mai scurs încă un timp împar
Iar anotimpurile s-au rotit după soroc
Poetul colinda cu trupul într-un gînd amar
Bolnav de-nșingurare și lipsă de noroc...
Și-au fost atunci schimbato iscoadele domnești
Și pedepsiți năspraznic toți foștii comandanți
Sofisticato-antene și ochi neomnești
Au fost aduse-n țară din Bizanț
Cu toate astea însă mereu trecea poetul
Do fluturi vînător cuprins de somnul greu
Iscoadele-noite îl urmăreau mereu
Doar doar îi vor afla secretul...
Dar într-o zi cînd umbra-i se prelungea prelung
O veste-ntunecată se răsîndi în burg:
Tristul poet a fost ucis în zori de fluturi!
Antenele au fost retrase din înalturi
Iar gîndul lui mai luminează și acum
Prin cărți și necitite șplaturi...

Frumoasa cu trup de lumină...

Din vinăta undă a mării
Iscață de-un vînt rătăcit
Trecînd peste brumele albe-ale-nșerării
Venind dintr-un vis abia răsărit
Frumoasa cu trup de lumină
Ca trestia blînd logăndu-se-n ape
Cereasca făptură din spiță divină
Plutea peste valuri ivindu-și conturul...
Făcusem popas lîngă mare-nșerată
Cuprins de un dor de spaime cuprins
Să pot a vedea să pot să cuprind
Suprba făptură cu trup de argint...
Treceau pescăruși către țărșmuri uitate
Faruri luceau spre adînci depărtări
Corăbii de mult înecate
Veneau către țărșmuri din sudice mării...
Și-atuncea minunea născută din ape
Făptura cu trup de fîldeș și-argint
Dorînd din lumina privirii-mi să scape
Porni să îngine un tandru descînt
Și marca nebună urcă înspre maluri
Intrînd în nisipuri de soare ucise
Și monștri ciudați sîrînd peste valuri
Veneau înspre mine ca-n tainice vise...
Din țărșmuri străine și-adînci depărtări
Undo pustul domnește stăpîn peste toate
Cu ierni nesfîrșite și lungi înșerări
Și unde nu este nici viață nici moarte
Porni un cîntec prelung și viclean:
— Adormi mi-au zis cu ecouri prelungi
E ultima ta vînătoare de fluturi
Acum este vremea de trup să te scuturi...

Frigul somnului

Frigul somnului lumina
Ce străpunge noaptea grea
Îndărătnica creștină ce purifică grădina
Intr-o zi cu vreme rea
Trista mea făptură încă
Umblătoare și difuză
Spaimelo din miezul-noptii
Fără nimeni călăuză
Ne-nflecasa dimineață din bătrînul liliac
Ce-am uitat să spun eu Lumii
De cînd vin din celalt veac?
Unde să-mi ascund pușinul
Trup cu umbra lui subțire
Care-a vrut să urce-n struguri
Pentru-un dram de nemurire?
Unde să vă cred prieteni
C-ași plecat de mult și unde
Dreapta voastră-ngăduire
De atîta timp se-ascunde
Ce n-am dat tribut acestui
Trup clădit pe mari nisipuri
Căru-i no-ncetat îi dăru
Alte fețe alte chipuri
Toate-scrise-n dreapta cale
A pămîntului pămînt
Pînă cînd cuprins de jale
Îl petrecem în mormînt
Frigul somnului prieteni
Probă-a trecutii uitare
Cînd cuprins de raze negre
Ne-ntrupăm cu înșerarea
Singură ne luminează
Și ne-deamnă spre tăcere
Doamne dă-mi un somn albastru !

DICȚIONAR

Mănuacă, Dan (n. 20.V.1938, Dolhești), istoric literar. Studii secundare la Liceul „C. Negruzzi” din Iași, superioare la Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1955—1960). Bibliotecar la Biblioteca „Gh. Asachi” din Iași, profesor la școala din Prigoreni Mari, județul Iași, cercetător științific din 1963, la Centrul de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Filialei Iași a Academiei R.S.R., din 1975 al Universității „Al. I. Cuza” Iași. Debut în „Iașul literar”, 1955. Doctor în filologie, 1974. Colaborator la *Iașul literar*, *Ateneu*, *Convorbiri literare*, *Cronica*, *Revista de istorie și teorie literară*, *Ramuri*, *România literară* și a. In anii 1975 și 1979 a fost premiat de Academia R.S.R. cu premiile „B.P. Hasdeu” și, respectiv, „T. Cipariu” (ex aequo). Lucrări tipărite: *Scriptori junimiști*, Iași, Ed. Junimea, 1971; *Critica literară junimistă*, Iași, Ed. Junimea, 1975; *Argumente de istorie literară*, Iași, Ed. Junimea, 1978; *Pe urmele lui Mihail Sadoveanu*, București, Ed. Sport-Turism, 1983; *Lectură și interpretare*, București, Ed. Minerva, 1988; a îngrijit edițiile: *Scrisori către G. Ibrăileanu*, București, E.P.L., 1966 (în colaborare); *Documente literare junimiste*, Iași, Ed. Junimea, 1973; *Iacob Negruzzi: Jurnal*, Cluj-Napoca, 1980 (în colaborare); a colaborat la redactarea *Dicționarului literaturii române de la origini pînă la 1900*, București, Ed. Academiei R.S.R., 1979.

„Criticul Dan Mănuacă este un erudit pasionat de investigarea surselor istorice și a documentelor de arhivă. Fără să ascundă ideile generale, amănuntul este cultivat cu o sagacitate de moralist, după cum manuscrisul nesemnalat este comentat cu o plăcere de literat. Un stil fals-ironic, o participare de romanțier la desfășurarea biograficilor dau viață lumii indifferente a cifrelor și creează acea atmosferă în care paginile de lexicon, de revistă, sau titlurile cu iz arhaic se amestecă într-o geografie din care nu lipsesc, pentru încapeșurile literaturii noastre moderne, orgoliile naive și anonima-

te acțiunii”. Referințe critice (selective): Cuțitaru, Virgil, — în *Convorbiri literare*, nr. 11, 1982; Savu, Aurel — în *Cronica*, nr. 41, 1982; Faifer, Florin — în *Cronica*, nr. 40, 1978; Gheorghiu, Mihai Dinu — în *Convorbiri literare*, nr. 1, 1979; Apetroae, Ion — în *Ramuri*, nr. 1, 1979; *Men of Achievement*, Ed. XI, London, International Biographical Centre, 1985; *Iorgulescu*, Mircea — în *România literară*, nr. 38, 1988.

Mihaescu, Eusebiu (n. 1.VI.1912, Carapciu pe Ceremuș — U.R.S.S.). Folclorist, publicist. Studii secundare la școlile normale de învățători din Văscăuți pe Ceremuș și Cernăuți (absolvite în 1932). Învățător în mai multe localități pînă la pensionare. Lucrări tipărite: *Metoda globală* (Procedee de învățare globală a scris-cititului), București, 1947; *Proverbe*, cugetări și definiții despre educație. Antologie îngrijită de Eusebiu Mihăilescu, București, Ed. Albatros, 1977, 474 p. (Cogito); *Omul și conviețuirea socială*. Cugetări și reflecții. Antologie realizată de Eusebiu Mihăilescu, București, Ed. Albatros, 1981, 625 p. (Cogito); *Cugetări și reflecții despre cultură și civilizație*. Antologie de Eusebiu Mihăilescu, București, Ed. Albatros, 1984, 383 p. (Cogito).

Preocupări didactice, folclorice, și de antologare a unor texte celebre, populare și culte, despre educație și comportament etic, fructificate editorial în anii din urmă. „Mai ales cînd e vorba de tineri, valoarea unei astfel de experiențe este cu totul deosebită și de aceea lucrările de genul celor elaborate de Eusebiu Mihăilescu prezintă o importanță deosebită” (N. Radu).

Milici, Constantin (n. 29.IV.1880, Soloneț — Todrești — m. oct. 1971, Soloneț). Publicist, folclorist, animator cultural, fondatorul și editorul revistei „Țara fagilor”, apărută la Soloneț, între anii 1931—

(continuare în pag. IV)

Ion PINZARU

Mihai Eminescu și paremiologia populară

Colecția eminesciană de literatură populară conține un valoros capitol de paremiologie. Ea e reprezentată prin proverbe, zicale, locuțiuni, expresii idiomatice, ghicitori (cimituri), asemănări etc., călitate în experiența de veacuri a poporului, cu un cuvânt „genul scurt”, cum îi plăcea poetului să spună.

Cercetarea paremiologiei populare din scrisul eminescian formează un capitol încă necercetat în totalitate. Această paremiologie prezintă două aspecte: unul teoretic și altul practic. Cel teoretic dezvoltă concepția poetului despre limbă și patrimoniul popular, iar cel practic arată felul cum a înțeles s-o utilizeze în scris, făcând din ea nu numai mijloc de exprimare și simțire poetică, ci și un instrument de luptă. Ea arată și felul cum înțelegea poetul să-și alcătuiască propria cultură, dar demonstrează și felul în care el concepea cultura poporului ca un factor activ, militant, în lupta pentru progres.

Mihai Eminescu a utilizat paremiologia populară și acest lucru arată măsura atașamentului său față de popor, de limba acestuia și de patrimoniul lui popular. La fiecare rând răsar, asemenea razelor ce răsfiră Luceafărul, reflexe ale acestei paremiologii. În acest sens, Perpessicius scria că „lucrarea cea mai de preț și cea mai vastă în materie de folclor a lui Eminescu, ori-

cit de paradoxală ar putea să pară deocamdată afirmația, e aceea a activității lui ziaristice... în care a distilat toate licorile folclorice, și în primul rând latura paremiologiei populare, ...că cea mai prețioasă contribuție folclorică a lui Eminescu, aici, în aceste pagini împodobite cu florile paremiologiei populare, trebuie căutată...”.

Paremiologia este foarte bogată în scrisul eminescian. Ea pătrunde cu și umorul pînă și în corespondența lui. Limba română, cu specificul și cu întregul ei arsenal paremiologic, i s-a impus și lui Mihai Eminescu, care și-a însușit-o în cel mai înalt grad, punându-i în valoare podoabele, lucru ce atestă măsura în care poetul cunoștea bogăția limbii și înțelepciunii populare.

Mihai Eminescu „a turnat în formă nouă”, nu numai „limba veche și înțeleaptă”, ci și pe cea populară, din care a extras mijloace de expresie de o plasticitate fără seamăn; locuțiuni viguroase, pline de sevă, de prospețime și suplete, ce se remarcă prin tăria de diamant a expresiei: prin frumusețea stilului, prin colorit poetic, printr-o sintaxă bogată. El și-a scris articolele într-o limbă mlădioasă și neaoșă populară, plină de expresii paremiologice. „Înfrurirea mediată, scria Ovidiu Papadima — aceea prezență difuză a creației populare în modul de a gândi, de a simți și de a se exprima al lui Eminescu ca artist, constituie una dintre premisele fundamentale ale creației sale”.

„E în această gazetărie, — observa George Munteanu — căreia mulți îi caută sensul exclusiv practic, o nuntire extraordinară de vocabule și întorsături ale zicerii din toate virstele limbii românești, o întretăiere de referințe în care și-a dat parcă întâlnire cultura lumii, dar e mai cu seamă o convocare nemai-auzită de voci, în care distingem îngemănându-se poezii și profeții, legiitorii și oratorii, cărturarii și înțelepții, — ca ipostaze menite să nu lase neexprimat nimic din ceea ce definește condiția umană”.

Mihai Eminescu a scris despre limba și literatura noastră, despre fondul lor istoric durabil, despre originalitatea culturii și specificul nostru național.

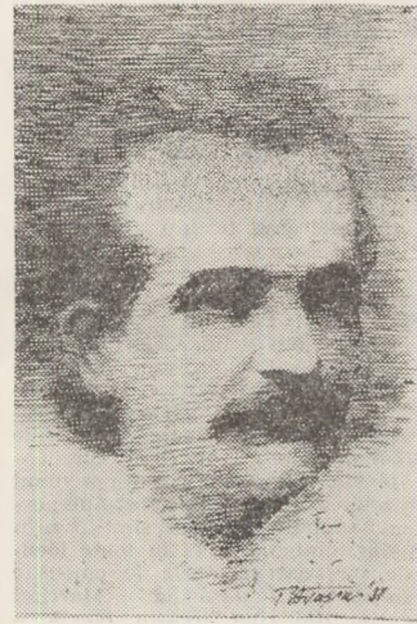
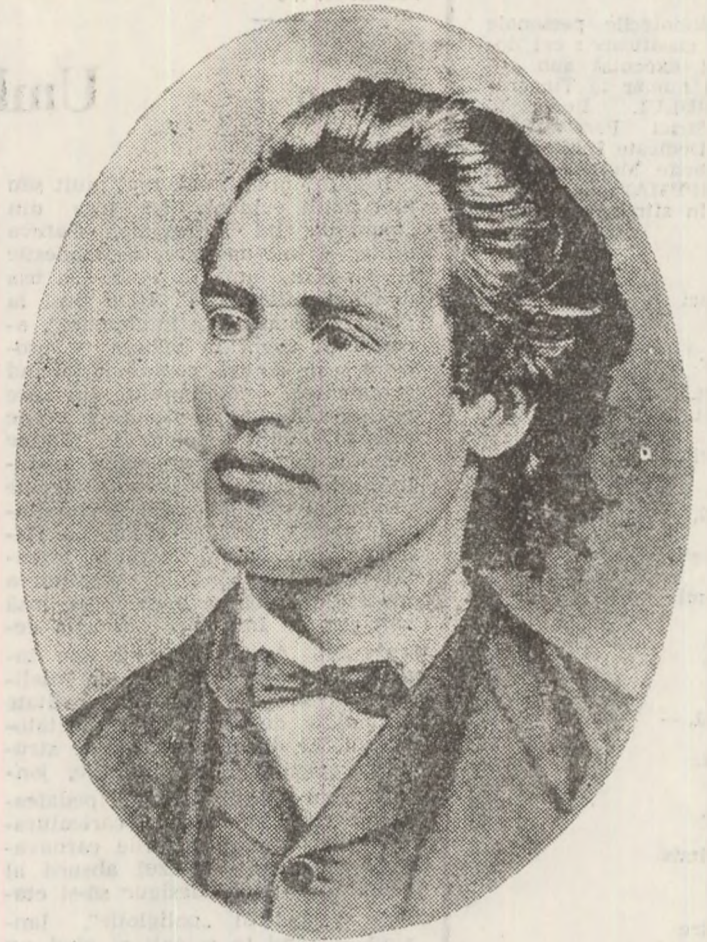
Subliniind că țărănimea e „singura clasă pozitivă” — producătoare bunurilor materiale — el arată că tot ea „păstrează prin limbă și datini unitatea noastră națională”, fiind creatorul expres al limbii și patrimoniului popular, al bogăției

paremiologice. „Întreaga comoară a limbii” — argumenta el — constă din „zicători, proverbe, inversiuni, adică în fraze gata, moștenite din neam în neam de la strămoși” și accentuează că „poporul în curs de atîtea veacuri își făcuse (singur), locuțiuni, proverbe, cîntece și povești”.

Arătînd contribuția lui Cezar Bolliac la zierele *Buciumul și Trompeta Carpaților*, poetul remarcă faptul că ele erau „scrise... în graiul viu al poporului, cu acel bun-simț și cu acea bogăție de locuțiuni și figuri, care ele abia dau un caracter curat național și propriu limbii noastre”. La fel scria el și despre *Cuvintele din bătrîni* și revista *Columna lui Traian* ale lui B. P. Hasdeu, menționînd că prin documentele publicate iese la iveală „România însăși, e geniul poporului românesc”, înțelegînd prin aceasta tradițiile progresiste ale acestuia, datinile, tot ceea ce izvorăște din factura lui psihică, manifestată în limbă, folclor și istoria poporului.

„Adevărata bogăție consistă totdeauna — nota el — în locuțiuni, în acele tiparuri neschimbate, care se formează în curs de mii de ani și dau fiecărei limbi o fisionomie proprie (de care limba noastră are foarte multe), în sfîrșit în acele mulțimi de finețe psihologice, care ele dau abia viață sunetelor moarte din cuvinte”. Nici o limbă — afirma poetul — „nu e lipsită de expresia concretă a simțirii și numai în limba sa omul își pricepe inima pe deplin”. El mai arată că „limba românească... cu toată comoara ei de locuțiuni, de proverbe, cu toată bogăția ei de forme și gingășia de simțiri” e „în stare să reproducă gândiri cit de înalte și simțiri cit de adînci”, amintind din nou de „locuțiunile frumoase și caracteristice, care formau avuția lexicală a limbii”.

Mihai Eminescu a scris despre „suflete înamorate în limba și datinile străbunilor”, despre limbă ca factor de cultură și instrument al originalității unui popor, arătînd

Văzut de D. Pătrașcu

că aceasta reprezintă „caracteristica cea mai expresivă a poporului nostru”, subliniind specificul românesc. De aceea, în primul rînd, limba trebuie cultivată prin școală: „Cărți(ile) de citire” — scria el — „ar trebui să fie un obiect de îngrijire națională”, întrucît „studiul principal al unei școale rurale sau primare e limba românească; ea este totodată organul prin care neamul își cunoaște ființa proprie, organul prin care acest neam moștenește avutul intelectual și istoric al strămoșilor lui”. Limba mai arată apoi și gradul de cultură, de civilizație: „un popor poate poseda o limbă foarte dezvoltată, cultă în sensul cel mai înalt; ea va fi semnalul și testamentul cum că națiunea e cultă”.

În limpezimea limbii populare, în simplitatea și bogăția de nuanțe, în specificul ei stilistic, în imaginile folclorice, se oglindește mediul și felul de viață al poporului, specificul lui național.

Poetul n-a ignorat experiența poporului în ceea ce privește plămădirea creației spirituale a acestuia,

călirea în experiența de veacuri a înțelepciunii populare, condensată în locuțiuni, expresii, proverbe etc., ci dimpotrivă a căutat să-și însușească modalitatea procedeelor artistice și a expresiei poetice de la popor și patrimoniul său popular.

În articolele sale, poetul uzează, pe lângă expresiile paremiologice, de cuvinte populare și regionale de mare capacitate expresivă, contopind într-un nou aliaj lingvistic și propria înțelepciune și înțelepciunea populară, altoindu-și gîndirea, simțirea și expresia poetică pe trunchiul viguros al limbii vii.

Uneori vorbește în articolele sale în pîlde și zicători ca înțeleptul în poveștile orientale, alții utilizează stilul sfîtos, plin de bonomie și umor ori își comunică constatările, în termeni ironici, sarcastici sau în stilul rapsodului popular, recurgînd la anecdote și basme.

Ca toți marii gînditori ai umanității, Mihai Eminescu a formulat singur locuțiuni, sintagme și maxime pe baza limbii populare.

Grațian JUCAN

ION PARANICI

Vine o vreme

Vine o vreme cînd știi
Că întreg a muri nu mai poți
Decît în unda de gheață
A clipei ce nu-ți mai ajunge
Să vindeci privirea-n răcoarea
Ce spune-adevărul curat.

Și-atunci alergare te vrei
Pește brazii de-o seamă cu gîndul
Întors din războaie-obosite.
Sau vîntul ce bate lunatic
În ramuri acum ametește
De strigătul meu ca un frig.

Din ramul senin

Sînt trist
Cînd e noapte-n
Grafitul creionului
Și-n clipa
Cînd umbra
Nici ea nu-i tăișul
În care se pierde
Molaticul mers.

Partea de cer
Prăbușită în mine
Mai crede-n
Oglinda ce-adună
Curațul privirii
Din ram.

Echinocțiu

Freamătul și răbdarea, zilnic
Egal și-au împărțit speranța
Pînă la întia rimă
Din înțelegerea mea cu lumea.
A fost singurul echinocțiu
Prin care am trecut
Ca o frică albastră
Și-acum judecați-mă,
Sînt cel care-așteaptă
Să culeagă urmele pașilor voștri
Din colburi în care arama
Mai fierbe pe gură de clopot.

Poate grijile mele

Grijile mele nu locuiesc în umbre,
Ele umblă pe-aproape, ascultați-le viața,
Trecînd în despletitele voci ale străzii.
Poate grijile mele-au uitat uneori
Culoarea bezmetică-a risului
Și urcă pe treptele dese-ale frunții
Să vadă de-s toate nădejdiile-acasă.
Din scurte cărări ele știu să se-ntoarcă,
Ducîndu-se-n inimi — o, rosturi cuminți —,
De seri nămolose ferindu-le chipul.

Arborii cred

Diminețile au înfrunzit în muguri,
Pădurea-i mai curată
Ca dreptul meu la iubire.

E împăcare în săbii,
Nevroze-au ieșit la ferestre
Să-și prindă lumina în piept,
Nu mă mai dor
Ruginitele porți ale fricii.

Arborii au curajul să creadă
Că pacea fără de margini
E un om întreg...

Epistola II

mai află că era o zi de vineri
că nu iubesc aceste nuanțe
solstițiul durerii și sentimentele
de contrabandă îmi lasă palmele reci
în spatele utopiei
o anume Ofelie precum un lotus
din lacul reîntoarcerilor
încearcă să-mi aline privirea
cu o legătură de rătăcirii bruște

du-te și caută-mă în ziua aceea
prin preajma vreunui magazin care vinde
culori ori dropii ori cine-mai-știe-ce-alte
plăsmuiri-de-neamintit
nu cred însă că mă vei mai găsi
ceea ce rămăsese ar fi putut fi
doar aceea zi de vineri oscilînd rebel.

Horia GILORTEANU

CENACLUL NICOLAE LABIȘ SUCEAVA

Contemplații

III

dar dacă
centrul universului ar fi ochiul acestui
cîine oprit brusc în fața ta cîinele mă
privea mirat de unde atîta nemîșcare
în tine m-a întrebant în timp
ce copacul din spatele meu o lua
la fugă peste liniștea albă a dimineții

IV

locuiam împreună
cu cele cîteva cuvinte desprinse de trup
stăteam cu ele la masă și beam din
aceiași pahar discutam amintirile noastre
comune din albumul cu fluturi
de ce tulburi materia dinlăuntru cuvintelor,
mă certa pasărea între
timp aerul trecea printru noi
în plimbarea de seară

V

și bineînțeles dacă albastrul ar fi
de acord vom naviga în roua celei dintîi
dimineți lumina s-ar arunca
în firul de iarbă ne-ar căuta
căuta spunea pasărea dar corabia era
iluzia care tocmai se desprindea
de țarm

Carmen Veronica STEICIUC

Cunoscătoare

ce ești

nici nu știi
cu ce pămînt ai fost aprinsă
nici nu știi
că nașterea ta e tirzie
că viața
respiră prin mine
lumina ta
e pîinea fricii mele
greul din aerul tău
dansează înnegrit
meditează
la cerul însîngerat
de stele tari
nici nu știi
cum ți s-a spălat
ochiul în gînduri
că floarea ta s-a ivit
din carnea dintelui
că tu ești
că eu sînt
nici nu știi
cunoscătoare ce ești

Emil MUNTEANU

Un mărtisor...

(urmărire din pag. 1)

Pentru bibliotecile personale indicele de clasificare: cel dorit. Tiparul executat sub comanda fără număr la Tipografia AUTORULUI. București. Editura Strict Personală a Versurilor Dedicată Lubitel Poete și Pictoriilor Mult Admirate (ESPVDIPMA).

Și, iată, în sfârșit, cele două poezii.

Lămurire

Ca să-l critici
Mai ușor,
Azi atîț,
Un mărtisor.
Nu-i de preț.
E semn. Atîț.
E frumos?
Nu-i nici urt.

Înțelege-l
Cum dorești,
Nu-l ofer
Să-l prețuiești.

După doru-mi
De era,
Ți-l făceam
De peruzea.

Și-n chenar
De alt metal, —
Dar așa-i
Sentimental.

Totuși e
Spoit cu vis
Din păduri
Și munți trimis

Și vorbește
De iubiri...
Ține-l printre
Amintiri.

Cerb și ciută

Răzlețitii cerb și ciută,
De a semenilor ceată,
Luminiș cu lună mută
Au uimit trecînd săgeată.

Datu-ne-a fost numai nouă
Să-i zărim mai mult părere, —
Și sulfurilor de rouă
Scuturate fără vrere...

Unul „dintre cei mai valoroși exponenți ai lirismului bucovinean în epoca dintre cele două războaie” — cum îl considera Perpessicius, Traian Chelariu a revenit în actualitatea noastră literară, postum, după 1970.

În acest context salutăm, cu deosebită bucurie, apropiata apariție a unui volum de esuri filozofice ale scriitorului: **În căutarea Atlantidei**, ediție îngrijită de Doina Florea și Corneliu Popescu, argument de Doina Florea și postfață de Andrei Pleșu, la Editura Dacia din Cluj-Napoca.

CADRAN

Umbra lui Caragiale

Ironiștii noului val, mai mult sau mai puțin evident, se trag din „manta” lui Caragiale. Careva dintre ei într-un exces de modestie își plasa începuturile epice „la ușa domnului Caragiale”. Bine puși la punct cu sursele „stimulatoare”, aceștia (și avem în vedere pe prozatori) se amuză copios focalizînd fragmentele cotidianului din care reușesc deseori să decupeze scene relevante. Miza polemică rămîne punctul forte. Din arsenalul modalităților utilizate, parodia devine preponderentă. De unde și persiflarea jovială, caustică chiar. La Hanibal Stănculescu, de pildă, intenția este dusă pînă la substituirea modelului, ceea ce poate pune însă sub semnul întrebării reușita demersului. Autorul, nu încupea în doială, se dovedește a fi un inteligent ucenic „la clasic”, calitate semnalată de altfel de comentatorii săi. El dispune de o bine strunită capacitate de imitație, jonglează cu voioșie dialogul, pedalează pe situațiile comice, caricaturale și declanșează petarde carnavaliste în însuși miezul absurd al realului. Nu uită desigur să-și etaleze și apetitul „poliglot”, lansînd — cînd te aștepți și cînd nu te aștepți — mostre demonstrative („Nu le rouge et le noir erau căile mele” sau „Ține la jus primae noctis”). Șarjele sale flamboiante vizează prostia, falsele orgolii, nimicnicia suspendată în iluzii hipertrofiate, indiferența învăluită de aparențe etc. Fără a-și disimula accentele critice, Hanibal Stănculescu își delimitează atitudinea începînd de la titlu („Din adînc dezgropînd sabia războiului”, „Fuga

în „Egipt”, „Pe jos, prin... infern” sau „Trecea transatlanticul trecea și hublouri luminate avea”) și terminînd cu numele personajelor (Măcinou, Zavrac, Bubulina Doi, Annibal Tityreszon, Ududoiu, Amilcar, Bartolomeu, Corodeanu). Pivotul tirului său ironic constă, în esență, în carambolarea voită a limbajului, de unde rezultă o „mixtură de Satir cu Apollo”. Iată creaționat un paradoxal „erou”: „Noi am luptat! strigă avîntat inspectorul Fasch săltînd vîtraul ca pe un baston de mareșal. Am dormit sub stele... Am mîncat conserve... ehe... și pizmeși”.

Cum nu ne-am propus totuși o incursiune analitică asupra scrierii lui H.St. (*Casa*, Editura Cartea Românească, 1988), vom reține doar o piesă edificatoare pentru ceea ce menționăm a fi riscul modelului asumat. „Apă curentă în urbea Ics”, cum se intitulează textul în cauză, oferă toate datele „problemei”. Localizarea, mobilul conflictului, grotescul situației, comportamentul personajelor, felul lor de a vorbi amintesc pînă la identificare de universul lui Caragiale. Primarul micului orașel (urbea Ics), Tase Fercheș, de pildă, i se adresează jandarmului Ghiță Hahaleu astfel: „Ce vor aștia, Hahaleu? Ce mai vor? Republica de la Ploiești? Ha? Nu le-am dat destul? Anarhie?”. Iar Ghiță, fidelă copie a celui alt Ghiță, replică: „Că corupțiune, că banii poporului, că promisiuni vorbale... balvernuri”. Și dialogul continuă în aceeași notă: — La gazetă? N-am văzut. A' dă azi? — Noo! Nici pome-neală. Cu gazeta e altă chestiune. — Ghiță, apăi nu mă perpelii așa,

ce dracu’?” — „Imi pare rău, coane Tăscică, să știți, io pentru dumneavoastră și conașu suprefectu' trup și suflet pînă la... moarte...”. Replicile sale „specifice sună după cum urmează: „Ordinați, coane Tase!” și „La uordni!”. Bineînțeles, în urbea Ics primarul se sprijină pe „ebdomadarul CONSCIENTIA NATIONALA” al cărui patron, Annibal Tityreszon, nu-i altul decît cumnatul „actualului lider de guvernămint”, aflat în opoziție cu domnul avocat Coriolan Măcinou și „foaja sa bilunară VIRTUTEA ROMÂNIA”. Și la Hanibal Stănculescu se citește cu glas gîngăvit gazeta opoziției (scrisă în „stil Rică Venturiano”) comentîndu-se în următorii termeni: „Mă-njură, ai, zice că fur, ai? Că sug sîngele poporului?”. Nu lipsește nici proba oratorică în fața concetățenilor din care conu Tase, autorul „discursului”, va ieși cam șifonat, drept pentru care răbfuneste (către Ghiță, bineînțeles): „Asta e revoluție pe față. Uite sîngele, al meu, sîngele țării”. Și mai la vale, „concluziv”: „Că bine zice fiu-meu, subprefectul' Tînăr, tînăr, da' vezi, cu orizont politic”. Și Ghiță, gata de orice pentru a spăla „onoarea” superiorului: „Ai de mine, coane Tăscică, bine că e numa' o zgaibă, da' ordinați și la moment mă izecut și mi ții-împrăștii pe derbedei ca pe potirnicchi. Bag și vreo zece doișpe la bască dă să nu-mi ziceți mie cum mă cheamă...”

Cum se vede, umbra lui Caragiale coboară fără reticențe spre a lua în stăpînire teritoriile întregului text.

Ioanid DELEANU

CONSEMĂRI

● Centenar Eminescu

● Studioul de poezie „Albatros” al Centrului de Cultură și Creație a Sindicatelor „Cîntarea României” din municipiul Suceava a organizat de curînd un pelerinaj pe urmele lui Mihail Eminescu, pe un posibil traseu pe care poetul național l-ar fi străbătut în anul 1871: Putna, Rădăuți, Siret, Mihăileni, Bucecea, Ipotești, Botoșani. La Putna, Rădăuți și Siret, membrii studioului (printre care Ion Cozmei, Constantin Hrehor, Ioan Manole, Mircea Nanu, Constantin Ungureanu, Felix Smetanici) s-au întîlnit cu cenaclurile locale. Cu acest prilej a fost realizat un film documentar de către Cineclubul „Nord film” al Centrului de Cultură și Creație „Cîntarea României” din Suceava, purtînd genericul „Pe urmele lui Eminescu”.

● La ultima ședință festivă a Studioului au participat ca invitați istoricii literari Dimitrie Vatamaniuc și George Muntean, realizînd un simpozion pe tema „Eminescu — omul deplin al culturii române”, la care a contribuit și lector universitar doctor Mihail Iordache.

● La Colocviul Mihail Eminescu — omul deplin al culturii române de la Botoșani, Ion Cozmei a prezentat comunicarea *Eminescu și Călineștii Bucovinei*. (I. C.)

● Lansări de carte

La Centrul de Cultură și Creație „Cîntarea României” din Dorohoi a avut loc lansarea cărții de poezie *Vizitine cu porumbei călători*, de Marcel Mureșeanu și a volumului *Prag*, de Dumitru Ignat. Cele două noi apariții editoriale au fost prezentate publicului de botoșenii Dumitru Țiganiuc și Gellu Dorian. (D. M.)

● Ziua școlii

La 1 februarie, în cronică Liceului „Nicu Gane” din Fălticeni, s-a înscris încă o pagină de suflet: cea de-a II-a ediție a „Zilei școlii”, dedicată „Centenarului Eminescu”, marcîndu-se, totodată, aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui Nicu Gane, patronul liceului. La festivitate, desfășurată în amfiteatrul liceului, au participat: Costică Artenie, primarul orașului, academician Mihail Băcescu, profesor universitar Constantin Ciopraga, foști elevi ai liceului, profesor Gheorghe Gafencu și conferențiar doctor Mihail Iordache, din partea Inspectoratului școlar județean, Gheorghe Virlean, secretar al comitetului orășenesc de partid. Pe parcursul întregii zile, prezența poetului nostru național s-a făcut simțită prin dialog, cîntec și vers în toate locurile pe care memoria le cinstește cu numele înaintașilor. Marcînd sentimental ziua aceasta, elevii liceului au depus în vitrina de pe holul de marmură al liceului cel mai proaspăt număr al publicației „Revista noastră”, număr dedicat geniului literaturii și al gîndirii române. (C. I.)

● Premii

La a XX-a ediție a concursului de poezie „Moștenirea Văcăreștilor”, de la Tirgoviște (președintele jurului: Mircea Horia Simionescu) tînărul poet sucevean Ion Manole a obținut „Marele Premiu”. Același mare premiu l-a obținut și la a III-a ediție a concursului de poezie „Nichita Stănescu”, de la Timișoara (președinte de juriu: Cornel Ungureanu). (D. M.)

● Expoziție

O nouă și reprezentativă expoziție de pictură a organizat recent la Galeria de Artă din Suceava pictorul Tiberiu Moruz, unul dintre apreciații artiști suceveni. Dincolo de predilecția constantă pentru peisajul hibernal, autorul simte, de data aceasta, nevoia să deschidă și „porțile” altor anotimpuri. Remarcabilă rămîne sensibilitatea cu care re-crează un spațiu al sentimentelor, unde materia, condensată la maximum, cere, pentru înțelegere, un ochi deschis nu numai către culoare, ci mai ales, către locurile însuflețite, nu atât de personaj, cît de aburosul dialog dintre Lume și artist. (D. M.)

Dicționar

(urmărire din pag. II)

1932. Școala primară (5 clase), la Soloneț, 4 ani școala cantorală la Cernăuți (1902—1906). Colaborator la *Neamul românesc*, *Izvoarașul*, *Lucafărul*, *Moldova literară*, *Revista tinerimii*, *Dorința*, *Glasul Bucovinei* ș.a. Volume tipărite: *Monografia comunei Soloneț*. Din punct de vedere geografic și istoric, București, Editura Noastră, 1937, 23 p. (Biblioteca satelor, 12).

Pasionat culegător de folclor, păstrat încă în manuscrise, autor al peste 160 note folclorice publicate în ziare și reviste ale vremii, precum și al unui volum monografic dedicat satului Soloneț.

Referințe critice: Cramarescu, Gh. P. — în *Gazeta bucovinenilor*, București, nr. 70—71, 20 februarie 1938.

Postume

Numai doar să am puterea

Lunec, lunec, mereu lunec,
și-s atîț de liniștit,
dulce-i lumea ca și mierea,
liniștit și fericit,
numai doar să am puterea
să spun asta la sfîrșit.

Luminos și fără grijă,
înflorînd mereu mai pur,
eu sint marea bucurie
a topirii de contur,
a topirii de contur,
a topirii de contur

Minunate voci aclamă
minunatul meu destin,
vai de-aveam o ală mamă
să mă fi născut mai lin,
liniștea — fericirea
n-ar mai cere — alîta chin.

Lunec, lunec, mereu lunec
cu nimic nu mă întunec
și-s atîț de fericit
ca un abur aburit,
numai doar să am puterea
să spun asta la sfîrșit.

Să vină iar cocorii

Să vină iar cocorii întunecînd văzduhul
cu-ndepărtate liniști, cu tulburări de stele.
Acoperă lumina perdeaua înnoptării
și plînsul greu din muguri mocnește în inele.

Miresma de pămînt în roua nerostită
alcătuiește șoapta din ramurile crude.
O, seva urcă-n dorul de verde și de-albastru,
fiorul înfrunzirii din adîncimi s-aude.

Au mai rămas cocorii rățăitori prin lume
s-alunece pe razele de soare imblînzit.
Cu semnul nostalgiai să-nlătura Uitarea,
să ne aducă-aminte, că iar au inverzit

izvorul în pădure și pășările-n geamuri,
lumina în privire, durerile în ploii;
să ne aducă-aminte că au plecat oierii,
din fluierile lunii cînta-vom numai noi.

Să vină deci, cocorii, plecați de astă toamnă,
ei mi-au lăsat atîtea melancolii în prag.
A mai rămas o taină de veghe în odaie:
ce limpede tăcere! Și pasul ce mi-e drag

îl voi simți de-a pururi, — tîrzie mîngiere,
sau prea devreme, clipă trecătoare...
Presimt cum fierbe cerul de grea străluminare
și-mi prelungește vîlă cu înc-o așteptare.

Ana MĂSLEA

Recenzii

Dumitru Ignat: Prag

(Editura Junimea, 1988)

Chiar la o lectură repetată, volumul lui Dumitru Ignat nedumerește, dacă nu chiar derutează. Și aceasta deoarece cartea nu reprezintă o situație cu totul inedită în peisajul liric actual: ambiția de a anexa și, pe cît posibil, de a-și stăpîni definitiv cît mai multe teritorii lirice, care ambiție se realizează în cadrul unei țesături inextricabile de paradoxuri.

Văzînd și citînd, poezia lui Dumitru Ignat este o poezie a notației, notație îmbogățită de un ton potolit, de confesiune lucidă și resemnată, care extrage din realitate semnele și reperele acelei super-realități care este discursul poetic. Argumentul acestui promițător flux liric, fragil în aparență, dar melodios și convingător, poate fi poezia „La dezvoltare” care ar merita citată integral. Pentru o dialectică a scriiturii poetice personale și de aceea nu lipsită de interes, menționăm selectiv versurile: „Oricînd poți strecura ficțiuni / în realitate / povești, obiecte / neidentificabile, promisiuni... / Și rămîn vechi umbre / dintr-o realitate acum fantastică / din care poți sustrage ficțiuni / sentimente pure, poeme / semne de punctuație”. „Proprietarul zăpezii de anul trecut”, examinînd realitatea (realul, existența) „cu

o idee la tîmplă” se angajează însă, derutant, într-un teribil efort de a fi inautentic, de a-și înstrăina propriile date, în numele unei anume modernități. Ar fi o ispită ușoară cea de a alcătui un inventar de termeni rebarbativi unui flux liric firesc.

„Presiunea cotidianului” și „funcția auto-referențială a limbajului” sînt clișee lingvistice care ar putea fi folosite în radiografierea unor texte ca „Elegie”, „La moartea unui zeu”, „După dragoste”, simptome ale unor ambiții paralele cu eul liric autentic. Simularea banalității limbajului cotidian, fie ea și subtilă strategie a scriiturii (pură ipoteză de lucru) nu se justifică decît în cazul impactului intelectual — emotiv, adică al efectului poetic. Din păcate, această simulare se ia *pour du bon*, creînd uneori o senzație de artificial.

Recitînd poezii ca: „Pînă și umbra”, „Cu mine”, „Cerc”, „Ce-am avut”, senzația ultimă este că Dumitru Ignat trebuie să-și asume curajul afirmării a ceea ce de fapt constituie forța lui autentică: discreția, simplitatea, cantabilitatea. Adică, nu talentul, sensibilitatea specifică ș.a.m.d., ci știința de a-l călăuzi în albia care-i poate fi benefică.

Viorel DĂRJA

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA

Secretariat: Eugen DIMITRIU
Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
str. Mihai Viteazul nr. 48